

La globalització, les fronteres, la identitat a través d'alguns exemples de la novel·la actual

Enric Balaguer
Universitat d'Alacant

1. Una bona part de l'etapa històrica que vivim està marcada per la globalització

Des de 1989, amb la caiguda del mur de Berlín, el neoliberalisme —una forma, al remat, d'anomenar el capitalisme salvatge— gaudeix d'una salut de ferro als cinc continents. Si bé va acabar amb el totalitarisme, representat pels règims comunistes dels Països de l'Est, va portar entre d'altres conseqüències un món convertit en un mercat únic; sistema únic; pensament únic. Per a Francis Fukuyama¹ era “la fi de la història,” en el sentit hegel·lià del terme. Una metàfora per tal d'afirmar amb rotunditat que el liberalisme democràtic s'havia erigit com el gran triomfador en la batalla ideològica a nivell planetari. Aquest sistema és el que millor satisfia les característiques essencials i transhistòriques dels éssers humans. Davant del discurs sobre la fi del Grans Relats defensat per François Lyotard, per a Fukuyama l'únic relat fallit era el del comunisme.

La tesi de Fukuyama fou combatuda per molts intel·lectuals i, posteriorment, matisada per ell mateix. Però després de la caiguda del Mur de Berlín, ens acostem, en molts aspectes, al que un altre nord-americà, bé que canadenc, Mashall McLuhan havia profetitzat en la dècada dels seixanta com la irrupció de l'“aldea global.” El nom que se li dona ara és el de *globalització*. En el transcurs dels últims vint-i-cinc anys, les distàncies han minvat, l'espai i el temps s'han comprimit, mentre que les telecomunicacions fan instantànies les connexions planetàries. I a resultes de tot açò, el món s'homogenitza en un procés accelerat. I dona pas a processos d'hibridació.

Per alguns, més que més, això vol dir que el planeta s'americanitza. Certament, la cultura nord-americana esdevé hegemònica i la prova més fefaent la tenim en l'exportació de l'imaginari audiovisual i els productes quotidians (des de la Coca-Cola als McDonald's i des d'Apple a Microsoft).

Sí el mestissatge és també una de les conseqüències del procés que vivim, l'homogenització n'és un altre. El consum de productes d'un pescador portugués, posem per cas, i una cambrera de Sant Petersburg, és molt paregut. A més a més, uns i altres miren, o han mirat, la mateixa sèrie de televisió nord-americana o brasilera, han sentit les mateixes cançons, mentre que els productes del supermercat cada vegada són més pareguts.

Sí el discurs de la fi dels Grans Relats va vindre acompanyat de la defensa del multiculturalisme i la diferència de temps històrics entre les cultures del globus, els fets de l'11-S mostraren, però, com la història del Planeta no havia deixat de ser unitària. El temps històric que vivim és un, sobretot a resultes de viure sota del paraigües nord-americà, vertadera potència mundial i àrbitre dels conflictes —i no un àrbitre que actua amb equanimitat, precisament.

Els fets de Nova York que hem esmentat, donaven la raó al professor Samuel P. Huntington i les tesis exposades a *El xoc de civilitzacions i el nou ordre mundial* (1996). Un llibre escrit, en certa mida, per respondre a Fukuyama i on defensava que la lluita entre civilitzacions substituiria el motor de la història que havia estat representat, en els darrers segles, per la rivalitat entre capitalisme i socialisme.

¹ Ens referim a *El fin de la historia? (The End of History)*, 1989) que s'avança a la caiguda del Mur de Berlín i que més avant desennobarà en el tan comentat *La fi de la Història i el darrer home (The End of History and the Last Man)*, 1992).

Imatge 1. Antoni Miró, “Moment clau” (2012)

Zigmunt Bauman ha estudiat una multitud d'aspectes relacionats amb el món actual i la globalització. Al llibre *Globalització. Les conseqüències humanes* en desglossa els diversos àmbits de la vida social i les conseqüències. Paga la pena llegir el capítol 4 titulat “Turistes i vagabunds,” que comença dient “Avui en dia tots ens movem. Un moviment que realitzem sense necessitat de moure’ns de casa: fent zàping o enganxats a l’ordinador en connectem amb la xarxa.” El moviment, quin dubte hi ha!, esdevé un dels atributs més cridaners del moment que vivim.

Per arrodonir aspectes de la globalització cal fer esment de les observacions de Richard Sennett a *La cultura del nuevo capitalismo* (2007) sobre la vida econòmica, el funcionament de les empreses i els valors que circulen en aquesta nova fase de la història. El sociòleg nord-americà subratlla el canvis en l'esfera laboral, ara en mans de la flexibilitat (l'empresa ara no vol semblar-se a un exèrcit, Weber dixit, sinó a un puzzle en permanent reconstrucció) on tothom siga empresari de mateixa. També és recomanable el llibre de Tony Judt, *El món no se'n surt* (2011), un estat de la qüestió sobre les transformacions de la societat Occidental des de la Segona Guerra Mundial que han desembocat en la privatització d'allò públic, l'increment de la desigualtat i del conflicte. Tot i el caràcter divulgador, són força dialèctiques les observacions d'Agustí Pons a *1914-2014 Per entendre l'Europa del segle XX*, sobretot en el capítol “La fi de la il·lustració?,” on glossa entre d'altres, el llibre de Ferran Sáez, *El crepuscle de la democràcia* (1999). A parer de Sáez hem passat d'una societat democràtica a una societat demoscòpica, on les decisions es prenen en funció dels interessos de la majoria. Val a dir que en les darreres dècades el tema de la governabilitat s'ha convertit en un tema d'ampli interès com ho exposa Mikel Barreda en un llibre explicatiu d'innegable solvència i oportunitat: *La governabilitat en l'era global* (2011).

2. Viatges, fronteres, cultures...

Aquest breu preàmbul he volgut contribuir a contextualitzar alguns obres que participen d'aquesta realitat lliga, d'una manera o d'altra, amb la vida dels nostres dies. Ho farem esmentant tres novel·les que aborden, de manera diferent, en el temps i en l'espai, la realitat. La primera és la de Joan Benesiu, *Gegants de gel*, tot un fenomen: ha

tingut set edicions fins ara juny del 2016. Amb aqueix títol juganer de quatre síl·labes, lligat a la “g,” talment un joc fonètic, l'èxit de públic s'ha vist acompanyat pel de la crítica, amb ressenyes, entrevistes, reportatges en programes de la televisió. Benesiú és el pseudònim de l'escriptor Josep Martínez Sanchis, nascut a Beneixama el 1971 i professor de filosofia en un institut del sud valencià. Abans d'aquesta obra havia publicat la novel·la *Intercanvi* amb què havia guanyat el premi Ciutat de Xàtiva, l'any 2007.

El llibre és precedit d' un pròleg de l'escriptor Manuel Baixauli, on explica com va fer la coneixença de l'autor, la compenetració entre tots dos i el fecund intercanvi a partir del qual s'edità l'obra. Gràcies a l'acció benefactora de Baixauli, la novel·la — autoeditada, en una primera edició— transita ara en un circuit normal i ha pogut arribar al públic selecte que aprecia la bona literatura. La de Benesiú és una novel·la europea, com l'escriuria un autor holandés o suís, imbuït de la necessitat d'ampliar els recursos narratius i tot abordant temàtiques, personatges i decorats del nostre món globalitzat.

Les peripècies de l'obra ens presenten diversos personatges que es trobem en el bar Katowice, a la ciutat argentina d'Ushuaia. És la ciutat més austral del món i, per tant, és un límit geogràfic, que evoca també —ho fa pensar, si més no— el psicològic. L'autor el descriu així:

El territori on la humanitat limita amb la naturalesa per un dels extrems es diu Ushuaia i es troba a 54° de latitud sud. La seua llegenda diu: “Ushuaia fin del mundo, principio de todo.” S'hi pot menjar perfectament, anar al cinema o comprar llibres de Diderot, però una passa més, un colp de mar adreçat cap endavant, i només queden gel, muntanyes, i la petita població xilena de Puerto Williams com a separació entre la civilització i els rastres humans deixats al Cap d'Hornos i a l'Antàrtida. (Benesiú, 22)

Hi acudeixen diverses persones; un francès, Guillaume Housseras, que necessita una treva existencial i laboral; un anglès, Peter Borum, qui es proposa investigar el suïcidi d'un germà amb qui tenia poca connexió. En aquest darrer, la decisió d'anar-hi la desencadena la mala relació de parella i un esdeveniment que ha portat el seu fill a la presó. Hi acudeixen també un mexicà, un xilé i el narrador. Cadascú ha de contar la seua història. L'atracció per el fet fronterer (“Els confins, allò que té com a límit la fi” (Benesiú: 29), els uneix i encara s'hi afegeix un altre al·licient: es tracta del dia de Nadal, una efemèride que representa també una fita i es relaciona amb el final del període anual. L'espai i el temps s'ajunten en un impuls que sembla voler remarcar la singularitat única de l'experiència.

La situació fa pensar, en algun moment, en l'obra de J. P. Sartre *A porta tancada*. On els personatges, després de relatar la pròpia peripècia, es veuran a través de la mirada dels altres. A *Gegants de gel* ho faran un dia de Nadal, fet que també trenca la convenció de la trobada familiar. Una ruptura de la tradició i d'allò que hom espera de la conducta de la gent. Hi ha una gran expectació sobre el relat de cadascú i, llavors, apareix el narrador que busca improvisar un relat sobre la seua vida per a eixir del pas. Som a mitjan novel·la. Primer esbossa uns fets biogràfics que seran tan pròxims als que fa servir un altre convidat, Martín Medina, que haurà de canviar-los. Medina després resulta ser un farsant que s'ha inventat la identitat i que acabarà matant el cinquè dels personatges, el mexicà Nemesio Coro. Aquest havia arribat a Ushuaia per allunyar-se d'una situació familiar turbulenta —i en un Mèxic amb assassinats diaris i amb gran dosi de violència gratuïta. I encara cal afegir-hi el testimoni de Dominika, la polonesa propietària del Katowice, amb qui, a través del viscut pel seu pare, recorrem un tram de la Segona Guerra Mundial.

El desplegament de les accions dels personatges, trufat d'observacions de caire literari o filosòfic de manera continuada, lliuren *Gegants de gel* a una densitat extraordinària. En cada capítol hi ha, a més a més, un punt d'intriga i la història pren girs inesperats que la fan sempre entretinguda. La lògica narrativa segueix un conjunt imprevisible de camins que van des de la història de suspens, al relat existencial, el d'acció, l'històric, el relat amb digressions filosòfiques... En començar cada pàgina, hom no sap cap on aniran els trets, potser per aquí o per allà... Alguns sonen a camins fressats i potser fatiguen una mica. Ara bé, la combinació de la linealitat del relat i les microhistòries, amb retrospeccions, formen un tapís reeixit que se segueix sense cap problema.

La presència del cinema a *Gegants de gel* és profusa:

Imatge 2. Referències cinematogràfiques: Kieslowski

Quasi al final de la novel·la, assistim a un assassinat —contravenint una convenció del gènere detectivesc que el situa sempre a l'inici—. Mentre que cada personatge sembla incloure una síntesi de la història del país originari: Polònia, la Segona Guerra Mundial i l'assassinat dels oficials en mans de les tropes russes; Mèxic i la matança de la plaça de Tlatelolco; la Guerra Civil espanyola; la guerra de les Malvines; el colp de Pinochet i la repressió a Xile. Sembla que l'obra recorre la història del segle XX en píndoles.

El grau d'intertextualitat de *Gegants de gel*, és profús i conforma una antologia de textos vigorosos que infonen riquesa a l'obra. N'hi ha de musicals, de filosòfiques, de pictòriques, de cinematogràfiques i, per descomptat, de literàries. Entre aquestes últimes, destaquen la dels autors centroeuropeus com Jünger, Gombrowicz, Sebald, Kundera i de sud-americans com Pítol, Bolaño... L'expressió de l'escriptura és potent i les citacions—ja ho hem dit— exquisides; ens fan pensar en la forma d'addició, com ara el *facebook* on anem posant + m'agrada i construïm un enfilall de frases, semirelats, observacions... En la novel·la, hi apareix l'ombra de W. G. Sebald en obres com *Els emigrants* i, sobretot, *Austerlitz*, a través de recursos narratius com ara l'acompanyament del text escrit amb fotos en blanc i negre o la confessió confluent de diversos

personatges que des de l'anonimat connecten amb fets històrics². L'ingredient digressiu és un altre dels components que lliguen l'escriptura de Benesiu amb la de l'autor germànic i que convindria explorar de manera rigorosa i no podem fer en aquest treball³.

Imatge 3. La intertextualitat ha estat molt destacada en la pintura del segle XX, vet ací “La Montserrat rodolant” (2011) d’Antoni Miró un cicle que va batejar com “Pinteu, pintura.”

Les incursions filosòfiques de *Gegants de gel* recorden, així mateix, l’encert innovador de les ficcions de Milan Kundera, traduïdes cap a final de la dècada dels vuitanta. Es tracta d’unes novel·les on els fets dels relats es combinen amb exposicions digressives de caire filosòfic. En l’obra de Joan Benesiu, els personatges encarnen d’una manera natural pensaments i postulats filosòfics. Un dels personatges enuncia: “El desencís del món del qual parlava Max Weber era una constància i un fet per a mi des d’aquell moment de la infantesa” (Benesiu, 144).

Hi ha un aprofitament intertextual —des del cinema fins a la literatura, com hem dit— que fa que l’escriptura exemplifiqui un dels topants més clamorosos de la postmodernitat estètica. Hi ha també l’ús del recurs de l’autoficció, molt del gust actual. Però també, el conjunt ens fa preguntar-nos si es tracta d’un gènere nou on es barreja la ficció+ l’assaig+ l’autoficció+ la fotografia+ la digressió (filosòfica, històrica...) En tot cas l’obra té una lògica de relat que podríem caracteritzar com digressivo-narrativa, mentre que els fets individuals encaixen amb els històrics. I entre les accions de la ficció i la digressió filosòfica o d’altra índole, componen un producte compacte, la densitat del qual, però, no destorba l’interès de lectura, atès que la trama irradia sempre la intriga de saber què passarà més avant.

Gegants de gel és la novel·la d’un gran lector, d’un consumidor de bon cinema, d’un professor de filosofia capaç d’incorporar el pensament més divers i elaborat a la

² Veg. Per a una perspectiva més àmplia el treball de Jordi Carrión, “Sebald a Catalunya” (*Ara.cat*, 05/05/2015), on parla de l’influx de l’alemany en diversos autors catalans tot contextualitzat-lo. També el monogràfic de la revista *El funàbul*, núm. 6 (estiu 2015) dedicat a W.G. Sebald, amb articles de Joseph Cuomo o Jonathan Long entre d’altres.

³ Al monogràfic AA. DD. dedicat a la figura de W.G. Sebald, caracteritzen la seua narrativa com aquella “que va més enllà de la tradició borgiana d’esborrar la frontera entre la ficció i la no-ficció; les seves obres són una barreja de memòries i autobiografia ficcionalitzades, inventaris de curiositats de tota mena, diaris de viatges, reflexions sobre quadres, arquitectura, entomologia... tot en una llengua alemanya que s’acosta més a l’estil romàntic que no pas a l’alemany dels seus dies” (AADD, 9)

vida dels personatges —fa referència a Nietzsche, Deleuze, Zizêk... Tot plegat és un viatge interessant i, també, dens. Per a un lector jove, descodificar un percentatge elevat de citacions de la novel·la exigeix molt d'esforç. Per bé que ara amb el *santgoogle* és relativament fàcil. I potser no cal, perquè l'acció, en alguns moments trepidant, és sempre intensa, i només seguint-la, un no s'avorreix. Ara bé, les citacions no són ornamentals i tot incita a descobrir el missatge que Benesiu va semblant ara ací, ara allà. I al costat de l'acció, les engrunes de pensament van escampant-se, talment les llavors que un llaurador escampa en un bancal de terra assaonada. Amb els *gegants de gel*, als quals fa al·lusió l'obra —com el conegut Perico Fernández— l'autor elabora una imatge de la nostra identitat com una construcció precària i vulnerable, “surant amb tota la majestat del seu pes enorme sobre les aigües gèlides dels mars del contorns del món.”

Un apunt per acabar: cal remarcar que l'encert de *Gegants de gel* és fer de la mescla de tot el material —heterogeni— un unitat narrativa que transpirar, ella mateixa, una cosmovisió pròpia. Un dels ingredients que la vigoritza és la importància del relat com a quelcom més que un simple guió. Els personatges s'apleguen al voltant d'una taula a contar cadascun el seu relat. Un dels centres de la trama de l'obra és, doncs, aquest centre on es contenen les històries. El narrador-protagonista, en un moment donat, diu sobre un personatge: “saber-la capaç d'inventar una història feia que la seua presència se'm tornara desitjable” (Benesiu, 192) i un poc abans afirma “volia escoltar quina seria la seua ficció o la seua veritat” (Benesiu, 191). S'equipara, així, ficció amb veritat, dues categories que tradicionalment mantenim oposades o, com a mínim, separades?

Tal apologia del relat fa pensar en la filosofia de Paul Ricoeur, qui eleva el relat a un estatus superior, car l'home es comprén narrativament tant a través d'un text històric, com servint-se d'un de ficció⁴. Fet i fet, la vida és viu i la narració es conta —defensa Ricoeur (2006)—, però no podem llegir un relat si no el posem en contacte amb la nostra experiència i no podem contar la nostra vida, si no fem servir tècniques del relat. I fins i tot, el conjunt de relats que hem interioritzat de la nostra cultura formen part del bagatge a l'hora metabolitzar la nostra experiència, una realitat que passa per contar-la.

3. Viatges en el passat...

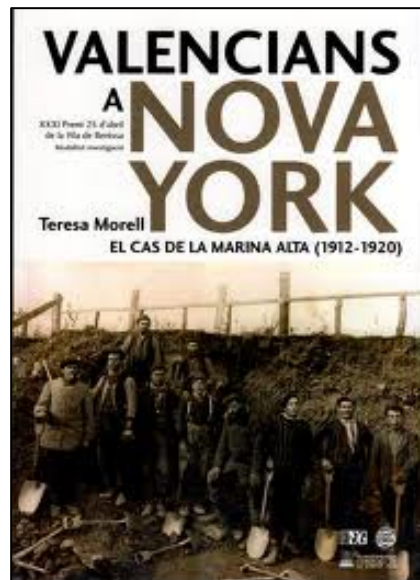
Joaquim Espinós, amb la novel·la *Material fotogràfic* (2015) va guanyar el premi Ciutat de Sagunt. Una obra que aborda l'emigració americana de les comarques del sud valencià.

Ens trobem una ficció que dona compte d'un fet històric, com varen ser les emigracions de la primera meitat de segle XX, a través de personatges de l'Alcoià-Comtat que emigren als EUA durant els anys 20.

Una escena cinematogràfica enceta l'obra, amb estil àgil narra la pujada al vaixell i la instal·lació en el camarot de tres joves de Llòria —transposició literària de Benilloba— que s'embarquen cap a Nova York. Són el trio de protagonistes de la història que es descabdellarà en triangles successius. El text, amb unes frases diàfanies i

⁴ “Una diferencia insuperable subsiste, pero esta diferencia es suprimida parcialmente por el poder que tenemos de aplicarnos a nosotros mismos las tramas que recibimos de nuestra cultura y de experimentar así los distintos papeles asumidos por los personajes favoritos de las historias que nos son más queridas. De esta manera, es a través de las *variaciones imaginativas* sobre nuestro propio *ego* que intentamos alcanzar una comprensión narrativa de nosotros mismos, la única que escapa a la alternativa aparente entre cambio puro e identidad absoluta. Entre las dos se sitúa la *identidad narrativa*.” (Paul Ricoeur, 22)

un to càlid, reporta els fets, l'atmosfera del lloc, l'estat ànim dels protagonistes, a banda de presentar-los de manera efectiva. És, sens dubte, un bon inici de la novel·la, caracteritzada pel goig de contar i per una gran delicadesa i contenció expressives. La llengua, ben viva —sobretot en els diàlegs—, té un sabor popular. I en molts moments ens transporta a la narrativa d'Enric Valor pel gruix lèxic i el rescat de l'oralitat.

Imatges 4 i 5. Imatges de les cobertes de *Material fotogràfic* i de *Valencians a Nova York*

Potser la trama no té una factura impecable, però està bastant ben articulada amb pujades i baixades que mai fan perdre interès en el lector. El suspens plana sobre la història, en tot moment. Les escenes, a l'hora de pintar el món individual i el col·lectiu, ho fan amb subtilesa i encert. I per això el relat es cobreix d'alé èpic o si hom vol, participa del realisme documental que vol donar compte d'uns fets el més exhaustivament possible. *Material fotogràfic* ens parla de les dificultats de la societat valenciana per a cobrir les expectatives econòmiques dels seus ciutadans i de l'emigració com una resposta a la precarietat per tal de millorar-les. Però no sols això: hi ha també l'interès de mostrar-nos la vida d'una ciutat com Nova York, amb els avanços tècnics i el seu nivell de vida, així com l'ambient de l'urbs poblada d'emigrants de tot arreu, especialment europeus.

La ficció s'encara amb una realitat molt coneguda a través de les imatges cinematogràfiques que hi circulen. N'hi ha grans pel·lícules, com ho recordava l'autor en la intervenció, però també novel·les de tota mena i en moltes literatures —des de la italiana a la basca que s'han situat en aquesta temàtica. Nord-Amèrica i Nova York, en concret, semblen més pròxims i familiars que molts dels nostres pobles i comarques. Potser l'equilibri entre les vides dels personatges, els quefers col·lectius i els ingredients històrics és un dels millors encerts de la novel·la.

Imatge 6. Cinema

4. Un present amb multiculturalisme

El 2015 va eixir també *El traductor* de Jovi Lozano-Seser. Una novel·la amb la qual l'autor va guanyar el *premi Vila de Lloseta*. L'obra ens presenta Ricard Abad, un xicot que pesa cent quaranta quilos, ha estudiat filologia anglesa i es dedica a traduir per a l'empresa *Snail Books* que edita el periòdic *Alicante News*. El seu pes, que provoca un incident el dia de l'entrevista de treball a l'empresa en caure i fer pols una tauleta del rebedor, és, en tot moment, un dels majors condicionants de la seua vida. Abad, que viu a Alacant en un edifici emblemàtic a l'entrada de la ciutat, combat la duresa de la vida amb humor.

Potser també aquesta duresa existencial fa que Ricard vaja canviant les novel·les que tradueix; de bell antuvi, retalla el lèxic d' *Ode to my parents*; més avant, escurça *Birds for a revoltion*; novel·les grogues, amb esquemes de trama rosa que són uns subproductes del mercat literari. Però encara hi ficarà més cullerada en el cas de *No ordinary affaire*, on canvia el final, una escena apoteòsica de sang i fetge, per una altra de més raonable.

En descobrir aquest canvi, l'editorial, que ha tingut un èxit memorable de vendes, el felicitarà i l'autor —per la seua banda— el contractarà perquè escriga el final d'una altra obra que porta entre mans, amb una trama molt pareguda. Açò ocasionarà la seua estada a Anglaterra, en la mansió al camp —com no podia ser d'una altra manera— de l'escriptor anglès. Mentre realitza la tasca de negre que escriu el desenllaç de la nova obra de George Norrington, Ricard estableix una relació sentimental amb Lizzette Gladys Cleopatra, colombiana, secretària de l'escriptor britànic.

A hores d'ara, el lector ja sap que se situa davant d'una comèdia, encara que caldria afegir, de seguida, que no sols es tracta d'un divertiment, sinó d'una obra que està molt per damunt d'açò. A través d'aquest personatge i de les peripècies en les quals participa, assistim a una sàtira aguda i despietada de la cultura literària dels nostres dies. I de la submissió cultural a l'univers anglosaxó, també de l'imaginari subcultural dels mitjans de comunicació de masses, de les modes i dels eslògans publicitaris que diàriament interioritzem com si alenàrem.

Imatge 7. Jovi Lozano-Seser

Jovi Lozano-Seser ens presenta un quadre gens afalagador de les comarques del sud valencià colonitzades per la pitjor subcultura britànica i el marxandatge turístic espanyol, i en fa una radiografia àcida, hilarant. El conjunt de llibres és una suma d'escenes esperpèntiques, amb ocurrences insòlites d'una inventiva inesgotable. El llenguatge d'*El traductor* és un continuat exercici de secreció d'una imatgeria hiperbòlica. Del protagonista ens diu el narrador, en un moment donat, que s'havia colpejat "l'estómac amb concisió amb un triple curri amb un doble de pebre i un tant més de vitet" i que "[tenia] l'esquena xopa; les aixelles, unes incipients cascades de Niàgara o d'Iguazú o totes dues rajant alhora."

Cal reconèixer la capacitat de l'autor per traure punta de cada situació, de la facilitat per establir símls xocants, per recrear escenaris i situacions amb ironia fecunda, per subratllar, amb causticitat, quefers quotidianes. Igual pot ser un plat de menjar, un lloc conegut, una cançó popular o una experiència de viatge amb Ryanair. I, per descomptat, tot el que gira al voltant del món literari.

Més enllà de la perspectiva d'humor, estem davant d'una novel·la que, com exposa l'autor en l'obra, ens mostra la mirada d'un personatge gens tòpic: un jove obès amb les dificultats vitals corresponents; ens situa també en una realitat actual, temporalment parlant, i en una geografia poc novel·lada. Veure escenes que transcorren a Xaló, a Benidorm, a Altea i a Alacant no és gens habitual en la nostra literatura. Ni en la nostra, ni en cap altra. Hi ha com una mena de pudor o de prejudici d'abordar aspectes que formen part d'allò que les oficines de turisme anomenen la Costa Blanca. L'autor descriu Benidorm com "l'ecosistema endèmic de Maria Jesús, 'su acordeón' i també dels seus 'pajaritos'. El poble on visqué i morí Manolo Escobar. L'indret amb l'hotel més alt d'Europa i l'índex més baix de desocupació hostalera de tot el continent. La seu del Benidorm Palace i del major nombre de saunes gais per metre quadrat d'Europa. La ciutat on estiuja Belén Esteban i el 80% de la població del Regne Unit en edat fèrtil o estèril."

Un dels aspectes centrals d'*El traductor* gira al voltant del món literari, bo i destacant la quantitat de falsies, esnobisme i frivolitats que el caracteritza. I tòpics: un dels punt més reeixits de la mirada de Jovi Lozano-Seser és la causticitat amb què corroeix els llocs comuns, siguen literaris, musicals, publicitaris, cinematogràfics, identitaris... “L'autèntic esperit valencià —es depenja en un moment donat— no és el fester, ni el balafiador, ni el secessionista, ni tan sols l'arrosser. L'autèntic esperit valencià és el piròman. I és just sota les flamarades on trobem la penitència. I l'addicció.” Cada paràgraf de la novel·la s'encara amb algun fet que transforma en una situació esbojarrada, o desvergonyida o d'una hilaritat hiperbòlica. Però no és una simple compilació d'acudits feliços. L'autor ens enfronta amb uns fets importants: és possible crear en els nostres dies? És possible cultivar la fantasia? Assejats per eslògans, per escenes, per paraules, per situacions, no tenim la imaginació debilitada o atrofiada? I encara, per aquesta dificultat: estem condemnats a tenir una vida xata? Una vida mediocre? I una altre tema sobre el qual gravita l'obra és la identitat: com veiem els *guiris* que vénen al nostre territori i com ens veuen ells a nosaltres.

Obres citades

- AA.DD. "Monogràfic W.G. Sebald." *El funàbul* 6 (2015).
- Baixauli, M. "Pròleg." En J. Benesiú ed. *Gegants de gel*. Barcelona: Periscopi, 2015. 5-8.
- Barreda, M. *La governabilitat en l'era global*. Barcelona: UOC, 2010.
- Bauman, Z. *Globalització. Les conseqüències humanes*. Barcelona: Pòrtic, 2001.
- Benesiú, J. *Gegants de gel*. Barcelona: Periscopi, 2015.
- Carrion, J. "Sebald a Catalunya." *Ara.cat* (05/05/2015). Disponible a Internet: http://www.ara.cat/opinio/Sebald-Catalunya_0_1352264795.html
- Espinós, J. *Material fotogràfic*. Bernicarló: Onada, 2015.
- Fukuyama, F. *¿El fin de la historia? Y otros ensayos*. Madrid: Alianza editorial.
- . *La Fin de l'histoire et le dernier homme*. Paris: Flammarion, 1996.
- Huntington, S. P. *El xoc de civilitzacions i el nou ordre mundial*. Barcelona: Proa, 2006.
- Judt, T. *El món no se'n surt*. Barcelona: La Magrana, 2011.
- Lozano-Seser, J. *El traductor*. Calonge: AdiaA Edicions, 2015.
- Pons, A. *1914-2014. Per entendre l'Europa del segle XX*. Barcelona: Proa, 2014.
- Ricoeur, P. "La vida: un relato en busca de un narrador." *Agora: Papeles de filosofía* 25, 2 (2006): 9-22.
- Sáez, F. *El crepúsculo de la democracia*. Barcelona: Edicions 62, 1999.
- Sennett, R. *La cultura del nuevo capitalismo*. Barcelona: Anagrama, 2007.